

Üniversite Öğrencilerinde Kişilik Özellikleri, Akademik Öz-Yeterlik, Akademik Kontrol Odağı ve Akademik Erteleme

Personality, Academic Self-Efficacy, Academic Locus of Control and Academic Procrastination Among University Students

Elif ALBAYRAK¹Hikmet YAZICI²Serpil REİSOĞLU³

Başvuru Tarihi: 01.03.2016

Yayına Kabul Tarihi:15.06.2016

Özet: Üniversite öğrencileri arasında yaygın olarak gözlenen akademik erteleme davranışı, araştırmacılar tarafından farklı değişkenlerle ilişkilendirilerek açıklanmaya çalışılmaktadır. Akademik erteleme davranışı bu çalışmada kişilik, akademik öz-yeterlik ve akademik kontrol odağı değişkenleri ile ilişkilendirilerek incelenmektedir. Çalışmanın araştırma grubu farklı programlarda öğrenim gören 885 (Kız=496, Erkek=389) üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırma sonuçları, beş faktör kişilik özelliklerinin alt faktörlerinden sorumluluk ve yumuşak başlılık boyutları ile akademik kontrol odağının alt faktörlerinden dışsal kontrol odağının, üniversite öğrencilerinin akademik erteleme eğilimlerini anlamlı düzeyde açıkladığını göstermektedir. Erkek öğrencilerin akademik erteleme eğilimleri kızlara oranla daha yüksek bulunmuştur. Sonuçların bir kısmı literatür bulgularıyla benzer bir kısmı ise farklı çıkmıştır

Abstract: There are several variables to determine academic procrastination behavior among university students. The main aim of the present study was to investigate the relationships among big five personality, academic self-efficacy, academic locus of control and academic procrastination. Research group consisted of 885 university students (Female=496, Male=389) in 2012/2013 academic year in Karadeniz Technical University. Results from study indicated that responsibility and amenability subscales of big five personality, and external locus of control that is one of the subscales of academic locus of control significantly predicted academic procrastination tendency in university students. Male students were found to have a significantly higher level of academic procrastination tendency than female students. A part of results from study was in line with the literature.

Keywords : *Personality, Academic Self-Efficacy, Academic Locus Of Control, Academic Procrastination.*

Anahtar Kelimeler: *Kişilik, Akademik Öz-Yeterlik, Akademik Kontrol Odağı, Akademik Erteleme*

Giriş

İnsanlar çeşitli nedenlerden dolayı bazı görev ve sorumluluklarını ileri bir tarihe ya da son ana ertelerler. İngilizcede procrastination kavramı ile açıklanan erteleme davranışı, Türkçede, “işleri son ana bırakma”, “son dakikacılık” gibi kavramlarla ifade edilmektedir (Merriam Webster’s Collegiate Dictionary, 1993). Roberts (1997) erteleme davranışını, kısa sürede elde edilecek ödüllerin, uzun vadede kazanılacak ödüllere

¹ Öğretmen., Milli Eğitim Bakanlığı, elif_pdr84@hotmail.com

² Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, hikmetyazici@yandex.com

³ Öğr.Gör.Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, serpilreisoglu@hotmail.com

tercih edilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Ancak her görevdeki gecikmenin bir erteleme olmadığı, erteleme davranışına giderek artan bir kaygının ya da endişenin eşlik etmesi gerektiği bilinmektedir (Knaus, 2000).

Erteleme davranışı literatürde farklı şekillerde incelenmektedir. Ellis ve Knaus (1977) bu davranışı; genel erteleme, kompulsif veya işlevsel olmayan erteleme, karar vermeyi erteleme, nevrotik erteleme, akademik erteleme olarak sınıflandırmışlardır. Erteleme davranışı ayrıca kronik, yani kişilik özelliği ve durumsal erteleme olarak iki başlık altında da incelenmektedir. Kişilik özelliği olarak değerlendirilen erteleme türü, bireyin hemen her alanda yetersizlik ve çaresizlik duyguları yaşamasına neden olabilen bir davranıştır. Bundan daha az gözlenen durumsal erteleme ise, belirli zaman ve alanlarda ortaya çıkan davranışlara işaret eder (Ferrari ve Pcyhyl, 2000; Vestervelt, 2000). Bu araştırmanın konusu olan akademik erteleme, durumsal ertelemenin alt boyutlarından biridir. Akademik erteleme genel olarak; öğrencinin daha çok akademik yaşamdaki görev ve sorumluluklarını geciktirmesi, son ana bırakması şeklinde ifade edilmektedir (Solomon ve Rothblum, 1984).

Davranış araştırmacıları, ertelemenin özellikle akademik boyutuna yoğunlaşarak, bu davranışın olası nedenlerini tespit etmeye çalışmışlardır. Belli psiko-sosyal değişkenlerin akademik ertelemeyi ayrı ayrı ya da birlikte anlamlı düzeyde açıkladığı, bu kapsamda yapılan incelemelerle ortaya konmuştur. Önceki araştırmalarda bu çalışmanın bağımsız değişkenlerden akademik öz-yeterlik inançları (Akbay, 2009; Kandemir, 2010; Knaus, 1998; Özer ve Altun, 2011), kişilik özellikleri (Kağan ve ark., 2010; Kandemir, 2010; Watson, 2001) ve kontrol odağı (Özer ve Altun, 2011) ile akademik erteleme arasında ayrı ayrı anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Buna karşı bu üç bağımsız değişkenin akademik ertelemeyi birlikte açıkladığı bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Kişinin belirli performans kriterlerine ulaşması için gerekli olan davranış biçimlerini düzenleme ve gerçekleştirme yeterliliğine ilişkin öznel yargıları, öz-yeterlik inancı olarak tanımlanmaktadır (Bandura, 1986;1997). Öz-yeterlik algısının farklı boyutları bulunmaktadır. Akademik alanda bireyin başarılı olmasına katkı sağlayan akademik öz-yeterlik boyutu bunlardan biridir. Akademik öz-yeterlik inancı, belirlenen eğitim hedeflerinden başarı elde etmesi için, bireylerin çabalarına yön veren yetenek ve özelliklere ilişkin algı olarak tanımlanmaktadır (Sirois, 2004). Araştırmalarda akademik erteleme ile akademik öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkiler farklı şekillerde ele alınmıştır. Bundan önceki bazı çalışmalarda anlamlı ilişkiler bulunmazken (Akbay, 2009; Kandemir, 2010; Özer ve Altun, 2011; Sirois, 2004) bazı araştırmalarda negatif yönde ilişkiler saptanmıştır (Akbay, 2009; Kandemir, 2010; Özer ve Altun, 2011).

Bu çalışmanın diğer bağımsız değişkeni olan kişilik, Burger (2006) tarafından bireyin kendisinden kaynaklanan tutarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçler olarak tanımlanmıştır. Tutarlı davranış kalıpları, bir kişinin her zamanki gibi veya beklenen şekilde davranmasıdır. Bu tür davranışlar duygusal, güdüsel ve bilişsel süreçlerin gelişmesiyle gerçekleşebilir (Burger, 2006). Literatürde ertelemeyi bir kişilik özelliği olarak kabul eden çalışmalara da rastlanmaktadır (Ferrari ve Pcyhyl, 2000; Vestervelt, 2000). Ancak araştırmalarda, daha çok kişiliğin sorumluluk boyutu ile erteleme davranışı arasındaki ilişkiler üzerinde durulmaktadır (McCown, Petzel ve Rupert, 1987). Sonuçlar, sorumluluk düzeyi yüksek olan bireylerin erteleme eğilimlerinin daha düşük olduğunu göstermektedir. Kişiliği farklı şekillerde sıfatlandırma biçimlerinden biri olan dışadönüklük boyutu ile erteleme arasında da pozitif yönde ilişki saptanmıştır (McCown, Petzel ve Rupert, 1987). Bu sonuçlar, sorumluluk ve dışadönüklük kişilik özellikleri arasındaki ilişki ya da farklılıkları inceleme konusu haline getirmiştir. Bu iki değişkeni birlikte ele alan bazı araştırmalarda erteleme davranışı, sadece sorumluluk boyutu ile ilişkili bulunmuş, dışadönüklük ile anlamlı bir ilişki sergilemediği tespit edilmiştir (Johnson ve Bloom, 1995).

Bu çalışmanın bağımsız değişkenlerinden biri olan akademik kontrol odağı içsel ve dışsal kaynaklarla ilişkilendirilerek açıklanır. Ödev yapma, sınava hazırlanma, proje sunma gibi akademik aktiviteleri görev ve sorumluluk olarak algılama düzeyi ile içsel ve dışsal kontrol odağına sahip olma arasında güçlü bağlar bulunmaktadır (Sarıçam ve Duran, 2012). Literatür incelendiğinde, erteleme ile ilgili çalışmalarda daha çok genel kontrol odağı üzerinde durulduğu gözlenir. Akademik erteleme ile akademik kontrol arasındaki ilişkileri doğrudan inceleyen çalışmalar sayıca son derece azdır. Bazı araştırmalarda ise dışsal denetim odağı (Deniz, Traş ve Aydoğan, 2009) alt boyutu ile akademik erteleme arasında anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. Bu ilişkilerin yönü genelde pozitifdir (Özer ve Altun, 2011)

Pek çok araştırmaya konu olan erteleme davranışı, akademik ertelemeye olduğu gibi giderek daha özel boyutlarda incelenmektedir. Bu konuda yapılan betimsel ve deneysel çalışmalarla akademik erteleme tanımlanmaya, açıklanmaya ya da kontrol edilmeye çalışılmaktadır. Akademik erteleme başta akademik başarı olmak üzere pek çok davranışı etkilemektedir. Bu nedenle akademik ertelemenin psikolojik doğasının incelenmesi gerekmektedir. Akademik erteleme bu çalışmada üç bağımsız değişkenle ilişkilendirilmektedir. Çalışmanın temel amacı, kişilik özelliklerinin, akademik öz-yeterlik inancının ve akademik kontrol odağının, akademik ertelemeyi açıklama düzeylerini tespit etmektir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma ilişkisel araştırma desenine uygun olarak tasarlanmıştır. İlişkisel çalışmalarda iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkilerin incelenmesi hedeflenir. İlişkileri tespit etmek için korelasyon katsayısı ve çoklu regresyon gibi istatistiksel işlemler uygulanabilir (Tabachnik ve Fidell, 2001). İlişkisel desenlerde bireysel farklılıklar da tanımlanmaya çalışılabilir (Barker, Psitrag ve Elliott, 2002, s. 140).

Araştırma Grubu

Araştırma grubu, Trabzon ilindeki Karadeniz Teknik Üniversitesi'nin farklı fakültelerinde öğrenim gören 885 öğrenciden (Kız=496, Erkek=389) oluşmaktadır. Yaş ortalamaları 21.40'dır (Ss=1.67, En düşük=18, En Yüksek=27). Öğrencilerin 203'ü birinci, 225'i ikinci, 220'si üçüncü ve 237'si dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir. Genel akademik ortalamaları 2.36'dır (Ss=.98). Öğrencilerin not ortalamaları, kişisel beyanlarına bağlı olarak hesaplamaya katılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Aitken Erteleme Eğilimi Ölçeği: Aitken (1982) tarafından, üniversite öğrencilerinin akademik erteleme eğilimlerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek tek boyutlu toplam 19 maddeden oluşan 5'li derecelmeli likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin güvenilirliği iç tutarlık katsayısı hesaplanarak belirlenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık kat sayısı toplamda $\alpha = .82$ olarak rapor edilmiştir. Ölçek Balkıs (2006) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı $\alpha = .89$, test-tekrar test güvenilirliği için yapılan analizlerde ise Pearson korelasyon katsayısı $r = .87$, $p < .001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek için faktör analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, faktör yüklerinin %38.38'ini oluşturan 6.14 öz değerli bir faktör üzerinde toplandığı görülmüştür.

Akademik Öz-yeterlik Ölçeği: Jerusalem ve Schwarzer (1981) tarafından geliştirilen ve tek boyut içeren orijinal ölçek akademik öz-yeterlik için anlamlı bir yapı gösteren 7 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçek

Yılmaz, Gürçay ve Ekici (2007) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Orijinal ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik değeri .87 olarak belirtilmiştir. Türkçe ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik değeri ise .79 olarak tespit edilmiştir. Tek faktör altında toplanan maddelerin açıkladığı toplam varyans % 45'dir.

Akademik Kontrol Odağı Ölçeği: Akın (2007), tarafından geliştirilmiştir. Örneklem grubunu 647 üniversite öğrenci oluşturmaktadır. Yapılan faktör analizi sonucunda toplam varyansın % 71.7'sini açıklayan, 17 madde ve 2 alt boyuttan oluşan bir ölçme aracı elde edilmiştir. Bu alt boyutlar akademik dışsal kontrol odağı ile akademik içsel kontrol odağıdır. Ölçeğin faktör yükleri .61 ile .95 arasında değişmektedir. İç tutarlılık güvenirlik katsayıları akademik içsel kontrol odağı için .94 ve akademik dışsal kontrol odağı için .95 olarak bulunmuştur.

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi, Bacanlı, İlhan ve Aslan (2007) tarafından geliştirilmiştir. Beş faktörden oluşan testte 40 ifade yer almaktadır. Testin alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayıları .73 ile .89 aralığında değişmektedir. Alt ölçekler, beş faktör kişiliğe ait varyansın %52.64'ünü açıklamıştır.

İşlem

Ölçeklerin uygulanabilmesi için gerekli yasal izinler ilgili üniversiteden alınmıştır. Ölçekler, öğrencilerin gönüllü katılımlarıyla sınıf ortamında ve tek oturumda yaklaşık 20 dakikada uygulanmıştır. Uygulamalar araştırmacılar tarafından yapılmıştır.

Veri Analizleri

Verilerin istatistiksel analizinde SSPS 15.0 paket programından yararlanılmıştır. Araştırma grubuna ve çeşitli araştırma değişkenlerine ait bilgiler tanımlayıcı istatistik teknikleri ile açıklanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. Çoklu doğrusal regresyon analizi için, kişilik, akademik öz-yeterlik ve akademik kontrol odağı, yaş ve cinsiyet bağımsız (yordayan değişkenler), akademik erteleme ise bağımlı değişken (yordayan değişken) olarak seçilmiştir. Ayrıca grupların karşılaştırılmasında bağımsız *t* testinden yararlanılmıştır.

Bulgular

Çalışmada yer verilen bağımsız ve bağımlı değişkenler arasındaki ilişkiler Tablo 1'de özetlenmektedir. Regresyon analizinin yapılabilmesi için bu değişkenler arasında çoklu bağlantı (multicollinearity) probleminin bulunmaması gerekir. Çoklu doğrusal bağlantı problemi değişkenler arasındaki korelasyonların yüksek olması durumunda ortaya çıkmaktadır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Bu modelde değişkenler arasındaki en yüksek ilişkinin .66 olduğu görülmektedir.

Tablo 1. *Kişilik, Akademik Öz-Yeterlik, Akademik Kontrol Odağı ve Akademik Erteleme Arasındaki İlişkiler*

Değişken	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Ort	Ss
1.AE	1									35.90	9.42
2.DKO	.32**	1								26.63	6.50
3.İKO	.17**	.31**	1							25.11	3.80

4.AÖY	-	-	-	1						18.65	3.27
5.NEV	.10**	.20**	.19**							23.57	6.42
6.DID	.07*	.09**	-.07*	.11**	1					45.94	9.20
7.DA	-.15**	-.08*	.02	.23**	-.02	1				42.50	6.89
8.YB	-.12**	-.10**	.06	.23**	.04	.66**	1			49.58	8.11
9.SR	-.14**	-.09**	.17**	.03	.13**	.35**	.42**	1		37.81	6.95
	-.46**	-.22**	.17**	.21**	-.06	.44**	.42**	.46**	1		

AE: Akademik Erteleme, DKO: Dışsal Kontrol Odağı, İKO: İçsel Kontrol Odağı, AÖY: Akademik Öz-Yeterlik, NEV:Nevrotizm, DID: Dışa Dönüklük, DA: deneyime Açıklık, YB: Yumuşak Başlılık, SR:Sorumluluk.

*p<.05 **p<.01

Beş faktör kişilik özelliklerinin, akademik öz-yeterlik ve akademik kontrol odağı algılarının akademik erteleme davranışını nasıl açıkladıklarını belirlemek için kurulan çoklu regresyon modeline ayrıca yaş ve cinsiyet değişkenleri katılmıştır. Cinsiyet dummy değişken olarak modelde yer almıştır. Enter yöntemi kullanılarak yapılan çoklu regresyon analizi, kurulan modelin anlamlı olduğunu göstermektedir ($F_{(10,866)}=35.71$, $p<.001$). Yordayıcı değişkenler olarak seçilen yaş ve cinsiyet, 5 faktör kişilik özellikleri, akademik öz-yeterlik ve akademik kontrol odağının ölçüt değişkeni olarak seçilen akademik erteleme ile ilgili açıkladığı varyans %29'dur ($R^2=.292$). Kurulan modelin bağımlı değişkene ilişkin açıkladığı varyans ise %28'dir ($\Delta R^2=.284$). Tablo 3'te model özetlenmektedir.

Tablo 2. Çoklu Regresyon Model Özeti

MODEL	R	R ²	ΔR^2	TSH	Değişim İstatistikleri				
					ΔR^2	ΔF	sd1	sd2	p
1	.54	.29	.28	7.98	.29	35.71	10	866	.000

TSH= Tahmini standart hata

Tablo 3'de regresyon analizindeki değişkenlerin özgün değerleri görülmektedir. Yaş ($\beta=.07$, $p<.05$), cinsiyet ($\beta=.10$, $p<.05$), DKO ($\beta=.19$, $p<.05$), YB ($\beta=.10$, $p<.05$), SR ($\beta=-.48$, $p<.05$) üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarını anlamlı düzeyde açıklamaktadır. Buna karşın, İKO ($\beta=-.04$, $p>.05$), AÖY ($\beta=.006$, $p>.05$), NEV ($\beta=.04$, $p>.05$), DID ($\beta=.008$, $p>.05$) ve DA ($\beta=.07$, $p>.05$) değişkenlerinin modele özgün katkısının anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. Akademik Erteleme Davranışının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi

	SEK	SK	t	p	
					B
Model 1 Sabit		32.34	4.94	6.55	.000
DKO	.28	.05	.19	6.002	.000

İKO	-.07	.08	-.04	-1.12	.262
AÖY	.02	.09	.006	.20	.840
NEV	.05	.04	.04	1.19	.236
DID	.009	.04	.008	.21	.834
DA	.09	.06	.07	1.66	.097
YB	.12	.04	.10	2.95	.003
SR	-.66	.05	-.48	-13.68	.000
Cinsiyet	1.94	.59	.10	3.28	.001
Yaş	.40	.17	.07	2.42	.016

SEK: Standardize Edilmemiş Katsayılar SK: Standart Katsayılar

Modele kategorik değişken olarak girilen cinsiyetin, erteleme davranışını anlamlı düzeyde açıkladığı tespit edilmiştir. Bu duruma yol açan kaynağı belirlemek amacıyla yapılan bağımsız *t* testi sonuçları Tablo 4’de özetlenmiştir. Analiz sonucunda akademik erteleme puanlarında gözlenen anlamlı farkın ($t = -5.29$, $p < .05$, $d = .35$), erkeklerin puanlarının yüksekliğinden kaynaklandığı saptanmıştır.

Tablo 4. Kadın ve Erkek Öğrencilerin Akademik Erteleme Puanlarındaki Farklılıklar

Faktör	Cinsiyet	N	Ort.	Ss	<i>t</i>	<i>P</i>	<i>Cohen’s d</i>
Akademik Erteleme	Kadın	496	34.45	9.19	-5.29	.000	.35
	Erkek	389	37.78	9.40			

Çoklu doğrusal regresyon modeline kukla değişken olarak girilen cinsiyet değişkeni üzerinde ayrıca *t* testi ile yapılan işlem sonucunda cinsiyetin ayırt edici bir etkiye sahip olduğu gözlenmektedir.

Tartışma

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, beş faktör kişilik özelliklerinden sorumluluk ve yumuşak başlılık kişilik özellikleri, akademik ertelemeyi anlamlı düzeyde açıklamaktadır. Literatürde, yumuşak başlılık ile akademik erteleme arasındaki ilişkiye vurgu yapan araştırmalara rastlanmamıştır. Yumuşak başlı bireyler, uyumsuzlara oranla daha iyi ve pozitif ilişkiler kurmakta, daha az çatışma yaşamaktadırlar (Burger, 2006; Wilkinson ve Hansen, 2006). Bu durum çevreye uyuma ve buna bağlı olarak kendi işlerini belirgin bir şekilde ertelemeye yol açabilmektedir. Önceki araştırmaların çoğu sorumluluk kişilik özelliği baskın olan bireylerin akademik erteleme eğilimlerinin düşük olduğunu ortaya koymuştur (Johnson ve Bloom, 1995; Kandemir, 2010; Lay, Kovacs ve Danto, 1998; Lay, 1997; Lee, Kely, Edwards, 2006; McCrown, Petzel ve Rupert, 1987; Moon ve İllingworth, 2005; Watson, 2001). Türkiye’de Kağan, Çakır, İlhan ve Kandemir (2010) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada da benzer bir sonuç gözlenmiştir.

Literatür dikkate alındığında, bu çalışmada akademik öz-yeterliğin akademik erteleme davranışını anlamlı düzeyde açıklaması beklenmekteydi. Oysa çalışmada böyle bir sonuç tespit edilmemiştir. Sınırlı olsa da bazı

çalışmalarda (ör.Tuckman ve Sexton, 1992) benzer sonuçlar gözlenmiştir. Çalışmamızdan ortaya çıkan bu sonuç Aydoğan (2008) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir. Kandemir (2010) tarafından yapılan çalışmada da akademik öz-yeterlik inancının akademik ertelemeyi anlamlı düzeyde açıklamadığı görülmüştür. Buna karşı Akbay (2009) tarafından yapılan çalışmada, öz-yeterlik ile akademik erteleme arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Önceki araştırmaların çoğu (ör.Klassen, Krawchuk ve Rajani, 2007; Steel, 2007; Wolters, 2003). Öz-yeterlik inançları güçlü olan bireylerin akademik ertelemeye daha az başvurduklarını göstermektedir.

Bu çalışmada akademik dışsal kontrol odağının akademik erteleme davranışını anlamlı düzeyde açıkladığı tespit edilmiştir. Bireyler başarılı oldukları bir deneyimde içsel akademik kontrol odağını işlevsel hale getirirken, başarısızlık karşısında dışsal akademik kontrol odağını daha fazla tercih etmektedirler (Sarıçam & Duran, 2012). Araştırmalarda ortaya çıkan bu sonuç çalışmamızın bulgusunu desteklemektedir. Gordon (1977) akademik başarı ile akademik kontrol odağı arasında anlamlı düzeyde ilişkinin olduğunu belirlemiştir. Erbaş'ın (2009) lise son sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı bir çalışmaya göre; akademik başarı düzeyi ile içsel kontrol odağı puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler vardır. Brownlow ve Reasinger (2000) da dışsal kontrol odağına sahip üniversite öğrencilerinin daha çok akademik erteleme eğilimi gösterdiklerini tespit etmişlerdir. Carton (1999), yaptığı çalışmada içsel kontrol odağına sahip öğrencilerin dışsal kontrol odaklı olan öğrencilere oranla daha az akademik erteleme gösterdiklerini rapor etmiştir. Benzer çalışmalardan birinde Golzar (2006), içten kontrollü öğrencilerin sorumluluk üstlenmede ve buna bağlı olarak akademik deneyimlerinde daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmıştır. Şengüder (2006) ise dışsal kontrol odaklı bireylerin ruhsal yönden sorunlar yaşadıklarını ve bu yüzden akademik olarak daha başarısız olduklarını belirlemiştir.

Çalışmamızda erkeklerin akademik erteleme puanları kadınlarınkine oranla anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu bulgu cinsiyet ile akademik erteleme davranışı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu belirten literatür bulguları ile benzerlik göstermektedir. Prohaska, Morrill, Atilas ve Perez de (2000) erkek öğrencilerin akademik erteleme eğilimlerinin, kız öğrencilerinkinden daha yüksek olduğunu saptamışlardır. Benzer sonuçlara Senecal, Koestner ve Vallenard'in (1995) çalışmalarından da gözlenmişti. Türkiye'de farklı araştırmacılar (Akbay, 2009; Aydoğan, 2008; Balkıs, 2006; Gülebağlan, 2003; Güner, 2008; Kandemir, 2010; Uzun-Özer, 2005; Uzun Özer, Demir ve Ferrari, 2009) tarafından yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Yaş akademik erteleme eğilimini anlamlı düzeyde açıklayan değişkenlerden biridir. Elde edilen sonuçlar yaşı küçük olan öğrencilerin erteleme eğilimlerinin daha düşük olduğunu göstermektedir. Balkıs'ın (2006) yaptığı bir çalışmada yaşı büyük olan üniversite öğrencilerinin yaşı küçük olan öğrencilere oranla daha fazla akademik erteleme davranışı gösterdiği tespit edilmiştir. Ortaöğrenim düzeyinde yoğun bir ders çalışma temposu ile sınava hazırlanan öğrenciler, üniversiteyi kazanarak hedeflerine ulaşabilmektedir. Üniversite öğreniminin ilk yılları, ortaöğrenimden kalan ders çalışma temposunun ve akademik erteleme davranışından kaçınmanın bir devamı şeklinde değerlendirilebilir. Ancak zaman içinde öğrencilerin bu temposunda azalma söz konusu olabilir. Kuşkusuz bu durum sadece bu değerlendirmeye açıklanamaz. Aynı zamanda son sınıfa yaklaştıkça öğrencileri motive eden kaynaklar da önem kazanmaya başlar. Bunlardan biri de iş bulabilme olanağı ile ilgili olasılıklardır. Olasılığın düşük olması erteleme davranışlarının gözlenme gerekçeleri arasında dikkate alınabilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçların değerlendirilmesinde araştırmanın sınırlılıklarının da göz önüne alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın sadece dört değişkeni ele alması kapsam

açısından bir sınırlılıktır. Çalışmanın bir üniversitede öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılması diğer bir sınırlılıktır. Akademik erteleme pek çok değişkenle ilişkili ilişkilidir. Bu nedenle yapılacak çalışmalarda daha çok değişken üzerinde durulmalı ve özellikle erteleme ile öğrenim düzeyleri arasındaki ilişkiler saptanmaya çalışılmalıdır. Araştırma sonuçları bazı psikolojik ve demografik değişkenlerin akademik erteleme üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu durumda başta okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri alanında olmak üzere, farklı alanlarda önleyici, geliştirici ve problem çözücü çalışmalara yer verilmesi önerilmektedir.

Kaynaklar

- Akbay, S. E. (2009). Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinde akademik erteleme davranışı: akademik güdülenme, akademik öz-yeterlik ve akademik yükleme stillerinin rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Akın, A. (2007). Akademik Kontrol Odağı Ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 9-17
- Aydoğan, D. (2008). Akademik erteleme davranışının benlik saygısı, durumluluk kaygı ve öz-yeterlik ile açıklanabilirliği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bacanlı, H., İlhan, T., & Arslan, S. (2007). Beş Faktör Kuramına Dayalı Bir Kişilik Ölçeğinin Geliştirilmesi. *IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*. 17-19 Ekim, İzmir.
- Balkıs, M. (2006). Öğretmen adaylarının davranışlarındaki erteleme eğiliminin, düşünme ve karar verme tarzları ile ilişkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. New York: W. H. Freeman and Company.
- Barker, C., Pistrang, N., & Elliott, R. (2002). Research methods in clinical psychology (2nd ed.). Chichester: John Wiley & Sons.
- Brownlow, S., & Reasinger, D. R. (2000). Putting off until tomorrow what is better done today: Academic procrastination as a function of motivation toward college work. *Journal of Social Behavior & Personality*, 15, 15-35.
- Burger, M. J. (2006), Kişilik, (Çev. İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu), Kaknüs Yayınları, İstanbul.
- Carton, J. S. (1999). The effects of locus of control and task difficulty on procrastination.” *Journal of Genetic Psychology*, 160, 437-442.
- Deniz, M. E., Traş, Z., & Aydoğan, D. (2009). Akademik erteleme ve denetim odağının duygusal zekâ açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9, 623-632.
- Ellis, A., & Knaus, W. J. (1977). *Overcoming procrastination*. New York: Signet Books.
- Erbaş, N. (2009), Lise Son Sınıf Öğrencilerinde Denetim (Kontrol) Odağı İnancının Risk Alma Davranışına Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ferrari, J. R., & Pychyl, T. A. (eds) (2000). The scientific study of procrastination: where have we been and where are we going? *Journal of Social Behavior and Personality* [Special Issue], 15.
- Golzar, F. A. (2006). İlköğretim 5.Sınıf öğrencilerine yönelik sorumluluk ölçeğinin geliştirilmesi ve sorumluluk düzeylerinin cinsiyet, denetim odağı ve akademik başarıya göre incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Gordon, D. (1977). Children's beliefs in internal -external control and self-esteem as related to academic achievement. *Journal of Personality Assessment*, 41, 383-386.

- Gülebağlan, C. (2003). Öğretmenlerin işleri son ana erteleme eğilimlerinin, mesleki yeterlilik algıları, mesleki deneyimleri ve branşları bakımından karşılaştırılmasına yönelik bir araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Güner, D. (2008). İlköğretim okullarında görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerinin erteleme eğilimleri ve kaygı düzeyleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Johnson, J. L., & Bloom, A. M. (1995). An analysis of the contribution of the five factors of personality to variance in academic procrastination. *Personality & Individual Differences*, 18, 127-133.
- Kağan, M., Çakır, O., İlhan, T., & Kandemir, M. (2010). The explanation of the academic procrastination behavior of university students with perfectionism, obsessive-compulsive and five factor personality traits. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 2, 2121-2125.
- Kandemir, M. (2010). Akademik Erteleme davranışını açıklayıcı bir model. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Klassen, R. M., Krawchuk, L. L., & Rajani, S. (2007). Academic procrastination of undergraduates' low self-efficacy to self-regulate predicts higher levels of procrastination. *Contemporary Educational Psychology*, 33, 915-931.
- Knaus, W. J. (1998). *Do it now! Break the procrastination habit* (2nd ed.) New York: John Wiley & Sons.
- Knaus, W. J. (2000). Procrastination, blame, and change. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15, 153-166.
- Lay, C. H. (1997). Explaining lower-order traits through higher-order factors: the case of trait procrastination, conscientiousness, and the specificity dilemma. *European Journal of Personality*, 11, 267-278.
- Lay, C., Kovacs, A., & Danto, D. (1998). The relation of trait procrastination to the big-five factor conscientiousness: an assessment with primary-junior school children based on self-report scales. *Personality & Individual Differences*, 25, 187-193.
- Lee, D., Kelly, K., & Edwards, J. (2006). A closer look at the relationships among trait procrastination, neuroticism, and conscientiousness. *Personality & Individual Differences*, 40, 27-37.
- McCown, W., Petzel, T., & Rupert, P. (1987). An experimental study of some hypothesized behaviors and personality variables of college student procrastinators. *Personality and Individual Differences*, 8, 781-786.
- Merriam Webster's Collegiate Dictionary. (1993). <http://www.merriam-webster.com>. Erişim Tarihi 10 Aralık 2015.
- Moon, S., & Illingworth, A., (2005). Exploring the dynamic nature of procrastination: A latent growth curve analysis of academic procrastination. *Personality and Individual Differences*, 38, 297-309.
- Özer, A., & Altun, E. (2011). Üniversite öğrencilerinin akademik erteleme nedenleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 45-72
- Prohaska, V., Morrill, P., Atilas, I., & Perez, A. (2000). "Academic Procrastination by Nontraditional Students". *Journal of Social Behavior & Personality*, 15, 125- 135
- Sarıçam, H., & Duran, A. (2012). The Investigation of the Education Faculty Students' Academic Locus of Control Levels. 28-30 June 15th Balkan International Conference, Buceast, Romania.
- Senécal, C., Koestner, R., & Vallerand, R. J. (1995). Self-regulation and academic procrastination. *Journal of Social Psychology*, 135, 607-619.
- Sirois, F. (2004). Procrastination and intentions to perform health behaviors: The role of self-efficacy and the consideration of future consequences. *Personality & Individual Differences*, 37, 115-128.
- Solomon, L. J., & Rothblum, E. D. (1984). Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. *Journal of Counseling Psychology*, 31, 503-509.

- Steel, P. (2007). The nature of procrastination: A meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regularity failure. *Psychological Bulletin*, 133, 65-94.
- Şengüder, Ş. (2006). Lise 1-3 sınıf öğrencilerinde denetim odağı ile ruhsal sorunlar arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve akademik başarı ile kıyaslanması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Tuckman, B. W., & Sexton, T. L. (1992). Self-Believers are self-motivated; self-doubters are not. *Personality and Individual Differences*, 13, 425-428.
- Uzun Özer, B. (2005). Akademik erteleme davranışı: yaygınlığı, olası sebepleri, cinsiyet farkı ve akademik başarıyla olan ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Ankara.
- Tabachnik, B. G., & Fidell, L. S. (2001). Using multivariate statistics (4th ed.). New York: Harper Collins.
- Uzun Özer, B., Demir, A., & Ferrari, J. R. (2009). Exploring academic procrastination among Turkish students: Possible gender differences in prevalence and reasons. *The Journal of Social Psychology*, 149(2), 241-257.
- Watson, D. C. (2001). Procrastination and the five-factor model: A facet level analysis. *Personality & Individual Differences*, 30, 149-158.
- Wilkinson, T., & Hansen, J. I. C. (2006). The Relationship Among Leisure interests, Personality Traits, Affect, and Mood. *American Counseling Association*, 39, 31-41.
- Vestervelt, C. M. (2000). An examination of the content and construct validity of four measures of procrastination. Unpublished Doctoral Dissertation, Carleton University, Ottawa, Ontario.
- Yılmaz, M., Gürçay, D., & Ekici, G. (2007). Akademik Öz-Yeterlilik Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 253-259.

Extended Abstract

Introduction

People cope with various duties and responsibilities throughout their lives. However, these duties and responsibilities are postponed to a forward date or to the last-minute as a result of different reasons. Roberts (1997) defines this act of procrastination as to prefer the rewards acquired in the short run to the rewards acquired in the long run. However it should be known that delays in each duty are not procrastinations; but, in the act of procrastination, there must be an increasing anxiety and concern.

Ellis and Knaus (1977) classify the act of procrastination as general procrastination, compulsive or not functional procrastination, procrastination of decision, neurotic procrastination, and academic procrastination. When the definitions of academic procrastination are analysed, generally it is mostly defined as students' procrastination of their duties and responsibilities in academic life or leaving them to the last minute.

As a result of the conducted researches, it is thought that the relationship between the act of academic procrastination and the variables such as personality traits, academic self-efficacy beliefs, and academic locus of control is important. Since in the relevant literature, there is no mention about how these variables predict the act of academic procrastination together, a study concerning that in which level, the mentioned variables are able to explain the act of academic procrastination is performed.

Method

Research Group

The research group consists of 885 students (Female=496, Male=389). 203 of the students study in the first grade, 225 of them in the second grade, 220 of them in the third grade, and 237 of them in the fourth grade. The mean age of the students is 21.40 (Sd=1.67, Min=18, Max=27). The mean general academic mean of the students is 2.36 (Sd=.98).

Data Collection Tools

Personal Information Form

Information about the participants' demographical qualities is collected via "Information Form", which is developed by the researcher. In this information form, the students are asked questions concerning their sex, age, the grade they receive their education, types of their education, their accommodation, their birth order in their families, conditions of their mothers and fathers, general academic average, their departments, educational background of their mothers and fathers, whether they willingly chose their departments or not, their order of choice in their entrance to the departments, whether they are pleased with their departments or not, their ways of study, and the possibility of getting a job in their profession.

Aitken Procrastination Tendency Scale

It is developed by Aitken (1982) with the aim of measuring university students' academic procrastination tendency. The scale comprises of 19 items and it is a five point Likert scale. Reliability of the scale is determined through calculating coefficient of internal consistency. The coefficient of internal consistency is reported as $\alpha = .82$ in total.

The scale is adapted to Turkish by Balkıs (2006). The coefficient of internal consistency is $\alpha = .89$, in the analyses made again for the test reliability, the coefficient of Pearson correlation is found significant at a level of $r=.87$, $p<.001$.

Academic Self-Efficacy Scale

The original scale, which is developed by Jerusalem and Schwarzer (1981) and consisted of one dimension, comprises of 7 items that show a significant structure for academic self-efficacy. Yılmaz, Gürçay, and Ekici (2007) translated the scale into Turkish, applied it to 672 university students, and stated its validity and reliability. Cronbach Alfa reliability rate of the original scale is indicated as .87. Cronbach Alfa reliability rate of the Turkish scale is indicated as .79.

Academic Locus of Control Scale

The Academic Locus of Control Scale used in this research is developed by Akın, A. (2007). The sample group is consisted of 647 university students. As a result of the performed factor analysis, a scale that comprises 17 items and two sub-dimensions, and explains %71.7 of the total variation, is acquired. These sub-dimensions are academic external locus of control and academic internal locus of control. Factor loads of the scale vary between .61 and .95. The coefficient of internal consistency is found as .94 for academic internal locus of control, and .95 for academic external locus of control.

Personality Test Based on Adjectives

Personality Test Based on Adjectives is developed by Bacanlı, İlhan, and Aslan (2007). Acquired dimensions explain %52.6 of the variation that belongs to the five factors. It is observed that SDKT's dimensions'

coefficient of internal consistency vary between .73 and .89. Acquired results indicate the reliability of the scale.

Results

Chosen as predictor variables, age and sex, five factor personality traits, academic self-efficacy and academic locus of control define the variation, which is relevant to academic procrastination selected as the scale's variable, as %29 ($R^2=.292$). Constituted model defines the variation, relevant to the dependent variable, as %28 ($\Delta R^2=.284$). Age ($\beta= .07$, $p< .05$), Sex ($\beta= .10$, $p< .05$), external locus of control ($\beta=.19$, $p<.05$), docility ($\beta= .10$, $p< .05$), and responsibility ($\beta= -.48$, $p< .05$) significantly explain university students' act of academic procrastination. In spite of that, the variables named as internal locus of control ($\beta= -.04$, $p> .05$), academic self-efficacy ($\beta= .006$, $p> .05$), neuroticism ($\beta= .04$, $p> .05$), extroversion ($\beta= .008$, $p> .05$) and being open to new experiences ($\beta= .07$, $p> .05$) are determined that their specific contribution to the model is not significant.

As a result of the performed t test, it is found out that there is a significant difference in academic procrastination points with regard to gender ($t= -5.29$, $p<.05$, $d=.35$). This difference results from the fact that academic procrastination points of male students (Mean.= 37.78 ± 9.40) are significantly higher than academic procrastination points of female students (Mean = 34.45 ± 9.19).

Discussion

According to the results acquired by this research, among five factor personality traits, responsibility and docility personality traits significantly explain the acts of academic procrastination. When the literature is examined, no research that supports the relationship between docility and academic procrastination is found. However, docile individuals can establish better and more positive relationships, and they are less involved in a fight compared to the maladaptive individuals. Individuals who have this trait can spend most of their times for their environment to keep their relationships secure and not to hurt someone. When the researches carried out between responsibility dimension and academic procrastination are analysed, it is reported by different researchers that students with higher level of responsibility have lower level of academic procrastination tendency. In this study, it was expected that academic self-efficacy would significantly explain the act of academic procrastination. However, the acquired results indicate that there is no significant regression. This acquired result show parallelism with the findings of a research, which was carried out by Aydoğan (2008), among high school students. It is also observed in the research carried out by Kandemir (2010) that academic self-efficacy belief does not significantly explain academic procrastination. In the study carried out by Akbay in Turkey (2009), it is determined that there is a negative relationship between self-efficacy and academic procrastination. Also when the relevant literature is reviewed, it indicates that the acquired results differentiate from this research's findings indicate that self-efficacy level causes the act of procrastination.

As a result of the regression analysis of external locus of control's sub-factor, as one of the independent variables of the study, academic locus of control is identified as the predictor of the act of academic procrastination. While in consequence of a successful life, individuals adopt internal academic locus of control, in the presence of failure, individuals mostly prefer external academic locus of control. The result acquired by the conducted researches also supports this study's finding. In a study he carried out, Gordon (1977) identifies that there is a significant relationship between academic success and academic locus of control. According to a study carried out by Erbaş (2009) among senior high school students, there are positive relationships between academic success level and internal locus of control points. As a result of the

study they carried out, Brownlow and Reasinger (2000) determine that among university students, the ones who have external locus of control show academic procrastination tendency. In the study he carried out, Carton (1999) reports that students who have internal locus of control have less academic procrastination tendency compared to the students who have external locus of control. In a research she carried out, Derin (2006) determines that students, who perceive themselves as successful, have internal control and academically become more successful. Golzar (2006) reaches a conclusion that students who have internal control are more successful at taking responsibility and in academic life. Şengüder (2006) determines that individuals with external locus of control have mental difficulties and academically fail more.

According to other results, the sex variable significantly explains academic procrastination. This finding shows similarities with the literature findings, which indicate that there is a significant relationship between sex and the act of academic procrastination. In the study carried out by Prohaska, Morrill, Atilas, and Perez (2000), it is observed that male students' academic procrastination tendency is higher than female students' academic procrastination tendency. In the studies carried out by different researchers in Turkey similar results are found out.

Age is one of the variables, which significantly explains the academic procrastination tendency. The acquired results show that younger students have less procrastination tendency. In a study performed by Balkıs (2006), it is identified that elder university students show more act of academic procrastination compared to the younger students.

The variable of students' accommodation styles is also found as a significant predictor of the act of academic procrastination. However, in the relevant literature, there is not any study that supports this variable or the acquired result.